

MARIANNE VINCENT (1900–1988). 115 ANI DE LA NAȘTERE

ȘTEFĂNIȚA-MIHAELA UNGUREANU

Marianne Vincent (1900–1988). 115 Jahre seit der Geburt

(Zusammenfassung)*

Marianne Vincent ist in Czernowitz, Landeshauptstadt der Bukowina, geboren, wo sie als Tochter des Lyrikers Moritz Paschkis eine friedliche Kindheit und Jugend verbrachte. Während des Ersten Weltkrieges flüchtete die Familie nach Wien. 1918 beendete hier Marianne Vincent das Gymnasium und nach dem Ende des Krieges kehrte sie mit ihrer Familie in die Heimatstadt zurück. Sie studierte und promovierte in Romanistik und Germanistik an der Czernowitzer Universität.

Marianne Vincent wurde zunächst als Schauspielerin bekannt. Sie trat in Linz, Wien, Gablonz, Darmstadt, Würzburg und Düsseldorf auf und debütierte auch als Sängerin. Zwischen 1936 und 1940 spielte sie am Siebenbürgischen Theater in Hermannstadt. Am Anfang des zweiten Weltkriegs begann Marianne Vincent mit ihrem Ensemble auf Fronttournee nach Ungarn, Rumänien und Bulgarien. Vier Jahre später kehrte sie nach Wien zurück.

Wegen eines schweren Autounfalls musste sie ihre Karriere als Schauspielerin aufgeben, konnte sich aber als Rezitatorin, Übersetzerin mehrerer Sprachen und Schulfunkautorin einen Namen machen.

Sie hatte auch literarische Beschäftigungen; seit ihrer Jugend führte sie Tagebuch, in das sie auch Gedichte schrieb. Diese lyrische Texte veröffentlichte sie im Band *Wonnen, Wunden, Schicksalshiebe*. Andere Werke: *Aus meinem Tagebuch. Gedichte* (Stuttgart, 1974), *Herr, es will Abend werden...* (Stuttgart, 1980).

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Marianne Vincent, Bukowina, Lyrik, Theater, Schauspielkunst, Weltkrieg.

Marianne Vincent se naște la 28 decembrie 1900 în Cernăuți, ca fiică a poetului bucovinean Moritz Paschkis¹. Anii copilăriei îi petrece în orașul natal. La izbucnirea Primului Război Mondial se refugiază împreună cu familia la Viena,

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

¹ Amy Colin, Alfred Kittner, *Versunkene Dichtung der Bukowina*, München, Wilhelm Fink Verlag, 1994, p. 403.

unde urmează cursurile Gimnaziului Scoțian, cunoscuta instituție condusă de călugări benedictini. Susține bacalaureatul în iulie 1918. După terminarea războiului, Marianne Vincent revine la Cernăuți, unde studiază germanistica și romanistica, obținând titlul de doctor în filosofie la 22 noiembrie 1922. În paralel cu studiile filologice, ia lecții de actorie de la Ludwig Sille. La 27 aprilie 1922 are loc prima ei apariție pe scena Teatrului cernăuțean, în rolul Clarei din piesa *Maria Magdalena* de Friedrich Hebbel².

După finalizarea studiilor de actorie, Marianne Vincent pleacă la teatrul din Linz an der Donau, apoi, în baza primului ei contract, urmează să joace timp de un sezon la Teatrul din Viena. În anii următori susține spectacole la Gablonz, Darmstadt, Würzburg și la teatrul din Düsseldorf, unde joacă timp de doi ani. În final, se angajează la Teatrul Interregional German din România, cu sediul la Sibiu³.

Despre cei patru ani petrecuți la Sibiu, Marianne Vincent relatează că au însemnat pentru ea o perioadă marcată de „cele mai frumoase împliniri artistice și afirmări în multe domenii”. Acum debutează și ca interpretă de muzică de operă (altistă), scrie la revista teatrului sibian, „Theaternachrichten” [Știri teatrale] și leagă o strânsă prietenie cu colegii de trupă⁴.

Anul 1940 și evenimentele care au declanșat cel de-al Doilea Război Mondial i-au determinat pe majoritatea germanilor bucovineni să se alăture mișcării de întoarcere în Reich. La fel procedează și Marianne Vincent, care găsește posibilitatea de a-și continua cariera actoricească la Teschen, în Silezia (astăzi Cieszyn)⁵. Activează aici până în 1943, apoi pleacă la Aachen. În luna august a aceluiași an, Teatrul din Aachen este bombardat și deteriorat grav, așa încât susținerea de spectacole regulate nu mai era posibilă. Întregul ansamblu teatral se decide să pornească într-un turneu pe front. Trupa se perindă prin Ungaria, Italia, România și Bulgaria, apoi, forțată de evenimentele războiului, se refugiază la Viena⁶.

Până în acel moment, Marianne Vincent interpretase deja 200 de roluri, dintre care amintim: Amalia din drama *Hoții* de Friedrich Schiller, Wassilissa din drama *Azilul de noapte* de Maxim Gorki, Gretchen din tragedia *Faust* de J. W. Goethe, Yü-Pei din piesa *Cercul de cretă* de Alfred Klabund, Elisabeth din drama *Maria Stuart* de Fr. Schiller, Alkmene din comedia *Amphitryon* de Heinrich Wilhelm von Kleist și Sfânta Ioana din piesa omonimă a lui Bernard Shaw⁷.

² Marianne Vincent, *Erinnerungen ans Deutsche Landestheater*, in: „Südostdeutsche Vierteljahresblätter. Zeitschrift für Literatur und Kunst, Geschichte und Zeitgeschichte”, Jg. 26, Nr. 1/1997, p. 32–35.

³ Amy, Colin, Alfred Kittner, *op. cit.*

⁴ Marianne Vincent, *op. cit.*

⁵ Vezi: <http://kulturportal-west-ost.eu/biographien/vincent-marianne-2>, accesat în data de 8 mai 2015.

⁶ Marianne Vincent, *op. cit.*

⁷ *Ibidem.*

Stabilită definitiv la Viena, își reia activitatea teatrală, până când un grav accident de mașină, urmat de o lungă perioadă de convalescență, o obligă să renunțe la cariera de actriță.

Ajutată de cunoștințele deosebite în materie de limbi străine, Marianne Vincent își începe activitatea de traducător. Scrie materiale pentru radio, publică poezii și participă la serate literare ca recitatoare⁸.

În același timp se implică în diverse acțiuni de caritate, venind în sprijinul oamenilor nevoiași. În acest sens, în semn de recunoaștere a meritelor ei deosebite, arhidioceza din Viena îi conferă Ordinul Sfântului Ștefan.

Marianne Vincent a avut și preocupări literare. Debutează cu volumul de poezii *Wonnen, Wundern, Schicksalshiebe*⁹ [Desfătări, minuni, lovituri de soartă] (1928–30, f. 1.)¹⁰.

Mult mai târziu se publică un al doilea volum de lirică, intitulat *Aus meinem Tagebuch* [Din jurnalul meu], publicat în 1974 la Stuttgart, când autoarea mai era încă în viață. În cuvântul introductiv se afirmă următoarele: „Volumul de față al doamnei dr. Marianne Vincent este o selecție de versuri care se adresează multor, foarte multor oameni. Bucovineanca M. Vincent trăiește la Viena și poeziile ei sunt menite să reunească bucovinenii aflați în toate colțurile lumii, ca într-o carte atotcuprinzătoare¹¹. Varietatea temelor corespunde vieții tumultuoase a unei femei care a dăruit mereu bucurie celor din jur, în ciuda grelelor lovituri primite în viața cotidiană: pierderea averii, bombardarea căminului, conflictul cu autoritățile din cauza cetățeniei și lupta pentru supraviețuire. Două sunt sentimentele profunde care o animă pe Marianne Vincent și care sunt exprimate cu convingere în versurile sale: credința în Dumnezeu și dragostea față de patria pierdută, Bucovina”¹².

În cuprinsul celor 80 de pagini se regăsesc 44 de poezii, grupate pe capitole tematice, corespunzătoare etapelor din viața autoarei (copilăria și adolescența la Cernăuți, activitatea teatrală, perioada peregrinărilor, vârsta maturității, lupta cu boala): *Im Gedenken der Heimat* [În amintirea patriei]; *Im Frühling meines Lebens* [În primăvara vieții mele]; *Blüten, Blätter, Bäume, Dornen* [Flori, frunze, copaci, spini]; *Erlebtes und Geschautes* [Trăite și privite]; *Geiger, Gaukler, Puppenspieler* [Violonist, scamator, păpușar]; *Was die Einsamkeit mir zugeflüstert hat* [Ce mi-a șoptit singurătatea]; *Erlebnis der Krankheit* [Experiența bolii]; *In meines Lebens Herbst* [În toamna vieții mele].

⁸ Amy Colin, Alfred Kittner, *op. cit.*

⁹ Până la data publicării articolului nostru nu am găsit informații suplimentare despre acest volum de poezii.

¹⁰ Amy Colin, Alfred Kittner, *op. cit.*

¹¹ Irma Bornemann, *Geleitwort*, în: Marianne Vincent, *Aus meinem Tagebuch. Gedichte*, Stuttgart, Verlag der Landsmannschaft der Buchenlanddeutschen e. V., 1974, p. 5.

¹² Irma Bornemann, *Das Lebensbild der Autorin*, în *Ibidem*, p. 7.

Al treilea volum de poezii, intitulat *Herr, es will Abend werden* [Se face seară, Doamne], apare în anul 1980, ca un omagiu adus autoarei, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani¹³. Poeziile, 31 la număr, evocă amintiri diverse, reflecții asupra vieții și a naturii sau reprezintă dialoguri cu divinitatea, fiind împărțite în cinci capitole: *Was die Musik mir schenkte* [Ce mi-a dăruit muzica]; *Was das Jahr mir zutrug* [Ce mi-a adus anul]; *Gedanken in schlafloser Nacht* [Gânduri în noaptea fără somn]; *Was mir der Glaube lehrte* [Ce m-a învățat credința]; *Heiterer Ausklang* [Final mai vesel].

Marianne Vincent colaborează cu articole și poezii la reviste literare de specialitate, îndeosebi la „«Südostdeutsche Vierteljahresblätter». Zeitschrift für Literatur und Kunst, Geschichte und Zeitgeschichte”, periodicul Institutului pentru Cultura și Istoria Germanilor din Europa de Sud-Est, din München, creațiile ei apărând alături de cele ale lui Lucian Blaga, Ștefan Baciu, Walter Myss, Simonetta Leca¹⁴, Erwin Neustädter, Georg von Drozdowski, Herbert Marin Horedt¹⁵, Jakob Wolf, Erich Bergel¹⁶, Siegfried Witting, Wolf von Aichelburg¹⁷.

Periodicul „Vierteljahresschrift für Kultur und Zeitgeschichte”¹⁸ îi publică poezia *Kronstadt in Siebenbürgen* [Brașov în Transilvania], pe care o tipărește și ziarul „Siebenbürgische Zeitung”, în cadrul rubricii *Bücher. Zeitschriften* [Cărți. Reviste]¹⁹. Același ziar, semnalând apariția studiului lui Rudolf Wagner, *Deutsches Kulturleben in der Bukowina* [Viața culturală a germanilor din Bucovina]²⁰, subliniază informațiile aduse de autor cu privire la viața teatrală din Bucovina și menționează următoarele: „Am întâlnit [în studiu – n.n. Șt. M. U.] nume cunoscute nouă datorită teatrului național, precum cele ale scriitoarelor Lydia von Semaka și dr. Marianne Vincent (printre altele, autoarea unei poezii despre Biserica Neagră), ambele trăind astăzi la Viena”²¹.

¹³ Marianne Vincent, *Herr, es will Abend werden...*, Stuttgart, Herausgeber: Landsmannschaft der Buchenlanddeutschen e. V., Druckerei W. Schräpler, 1980, 35 p.

¹⁴ Vezi recenzia periodicului „Südostdeutsche Vierteljahresblätter”, publicată în cadrul rubricii *Kulturspiegel* [Oglinda culturală] a ziarului „Siebenbürgische Zeitung. Organ der Landsmannschaften der Siebenbürger Sachsen”, München, anul XXIV, nr. 16, 15 octombrie 1974, p. 3 (în continuare se va cita „Siebenbürgische Zeitung”).

¹⁵ „Siebenbürgische Zeitung”, anul XXVII, nr. 16, 15 octombrie 1977, p. 3.

¹⁶ *Idem*, anul XXIX, nr. 7, 30 aprilie 1979, p. 3. În recenzie se menționează contribuția Mariannei Vincent cu un studiu introductiv, dedicat lui Georg von Drozdowski la aniversarea a 80 de ani.

¹⁷ *Idem*, anul XXXI, nr. 17, 31 octombrie 1981, p. 4.

¹⁸ „Vierteljahresschrift für Kultur und Zeitgeschichte, Heft 1, mit ganzseitigen Photos und einem Farbdruck. Herausgegeben von der Forschungs- und Kulturstelle der Österreicher aus dem Donau-, Sudeten-, und Karpathenraum”, Wien, 1966.

¹⁹ „Siebenbürgische Zeitung”, anul XVI, nr. 10, 15 iulie 1966, p. 8.

²⁰ În seria *Eckhardtschriften*, Heft 77, Wien, Verlag der österreichischen Landsmannschaft, 1981, p. 69–75.

²¹ „Siebenbürgische Zeitung”, anul XXXIV, nr. 20, 15 decembrie 1984, p. 6. Studiul menționat a fost republicat în anul 1991, în volumul Rudolf Wagner, *Vom Moldauwappen zum Doppeladler. Ausgewählte Beiträge zur Geschichte der Bukowina. Festgabe zu seinem 80.*

Marianne Vincent este invitată să recite din creațiile proprii în cadrul activităților organizate de Asociația Sașilor Transilvăneni în Germania. Amintim aici vernisajul expoziției *Das deutsche Landestheater in Rumänien, 1933–1944* [Teatrul interregional german din România, 1933–1944], inaugurată la Dinkelsbühl, în anul 1979, unde „versurile poetei cernăuțene Marianne Vincent au adus un plus de sărbătoare”²².

Datorită sănătății precare, Marianne Vincent trece la cele veșnice la 2 decembrie 1988, fiind înhumată în Cimitirul Ottakring din Viena. Periodicul „Siebenbürgische Zeitung” publică în ediția din 31 ianuarie 1989 un necrolog, în care se aduce un ultim omagiu „sensibilei poete”, căreia versurile „i-au dat puterea de a duce o luptă grea, cea a spiritului împotriva trupului tot mai lipsit de vlagă”²³, versuri care, adăugăm noi, ca în cazul atâtor scriitori de limbă germană nevoiți să părăsească Bucovina, au constituit singura punte de legătură dintre aceștia și patria de odinioară.

Considerăm ca fiind reprezentativă în acest sens poezia *An die Bukowina / Odă Bucovinei*, publicată în volumul *Aus meinem Tagebuch*²⁴:

An die Bukowina

Du gibst dem scheidenden Europa das Geleite
Wenn es auf deiner grünen Berge Treppe
Herniedersteigt zur winddurchbrausten Steppe
Du Landschaft von geheimnisvoller Weite.

Ein Schlachtfeld warst du hunderte von Jahren
Von vielen Völkern deckst du fromm die Toten
Von Römern, Türken, Dakern, Slawen, Goten,
Deutschordensrittern, Moldaufürsten und Tataren.

Ein weiser Fürst senkt Buchenpflänzchen ins Gefilde,
das einstens tobend Kampfessehrei durchhallt,
und zu grüngoldnem Dom wölbt sich ein Buchenwald
als Heiligtum des Friedens, der Versöhnung und der Milde.
So wurde Heimatlaut das Rauschen deiner Buchen
Für Pfälzer Bauern, Ukrainer und Rumänen,

Geburtstag, Augsburg, Hoffmann Verlag, 1991, p. 51–100. Marianne Vincent este amintită cu volumul *Aus meinem Tagebuch* la p. 70.

²² *Idem*, anul XXIX, nr. 9, 15 iunie 1979, p. 4.

²³ *Idem*, anul XXXIX, nr. 2, 31 ianuarie 1989, p. 5.

²⁴ Marianne Vincent, *op. cit.*, p. 14.

du botest Frieden den vertriebnen Lipowenen
zu allen Menschen, die den Frieden suchen.

Europas Haß und Hast und Arbeitsfieber
Hat nie zerstörend sich in dich gekrallt,
doch heil'ge Wacht hielt der geweihte Wald,
der schwüle Geist der Steppe ging vorüber.

Geliebte Landschaft, gib uns das Geleite!
Ob wir nun Deutsche sind, ob Slawen und Rumänen,
gemeinsam ist uns doch das gleiche Sehnen,
nach deinen Feldern, deinen Wäldern, deiner Weite.

*Odă Bucovinei***

Tu sprijini Europa care se destramă
Atunci când coboară treptele munților tăi verzi
Spre stepa bătută de vânturi.
Tu, țărâm misterios îndepărtat,

Sute de ani ai fost câmp de bătălie.
Acoperi cu evlavie morții
Romanilor, turcilor, dacilor, slavilor, goșilor,
Cavalerilor teutoni, voievozilor moldoveni și tătarilor.

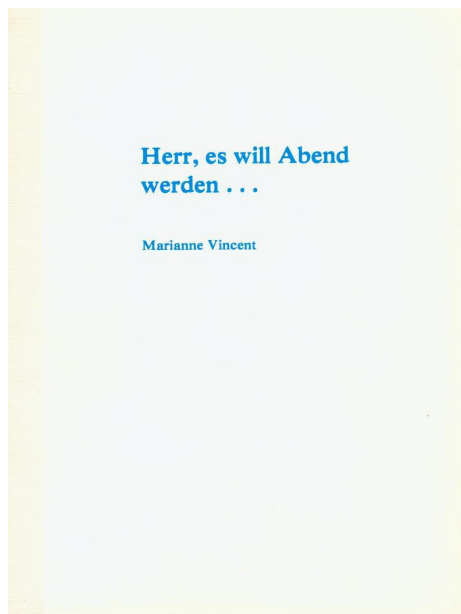
Un prinț înțelept sădește puieti de fag pe plaiurile
Pe care odinioară răsunau strigăte de luptă,
Și o pădure de fagi se înalță ca un dom verde-auriu,
Ca un monument sfânt al păcii, al împăcării și al blândeții.

Astfel, foșnetul fagilor tăi a devenit sunetul patriei
Pentru țărani din Pfalz, pentru ucraineni și români,
Tu le-ai oferit liniște lipovenilor izgoniți
Și tuturor oamenilor care căutau liniștea.

Ura, și graba, și febra Europei
Nu și-au înfipt niciodată în tine ghearele distrugătoare,
Căci pădurea sfântă a stat de veghe,
Iar spiritul apăsător al stepei te-a ocolit.

** Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Tărâm iubit, arată-ne calea!
Indiferent că suntem germani, slavi sau români,
Pe toți ne leagă același dor
De câmpiile tale, de pădurile tale, de întinderea ta.

Coperta volumului *Herr, es will Abend werden*

Pagina de gardă a volumului *Aus meinem Tagebuch*